

ÁFRA JÁNOS

Az online irodalmi műhelyek múltja, jelene és jövője

A KULTMŰHELYEK ORSZÁGOS KONFERENCIÁJA KAPCSÁN

Miközben az online felületek által adott lehetőségeket feltérképező, kultúratermelő digitális bevándorlók információval árasztották el az internetet, felnőtt a digitális bennszülöttek első generációja, melynek néhány tagja már magától értetődő módon szól bele a kialakulófélben lévő online szokásrendbe, és a működésképtelen modellek mellőzése mellett újabb alternatívákat keres. A dinamikusan változó, interaktivitásra is lehetőséget adó technikai tér belakása közben az interneten is sikerült lekövetni az offline valóságából ismert szociális és kulturális mintázatok egy részét, azonban a rögzíthetetlenségből, vagyis az alkotói és befogadói pozíció folyamatos oszcillációjából fakadóan nehezen határozható meg, hogy a kultúráközvetítés kiemelt médiumai miképp nyerhetnek karakteres arculatot, s egyáltalán egy kulturális portál hogyan válhat meghatározó csomóponttá a hipermediális univerzumban. Talán a különböző elvek szerint, de egyre sikeresebben működő magyar nyelvű online kulturális oldalak – és online kulturális műhelyek – eddigi történetéből kiindulva közelebb kerülhetünk a válaszhoz.

Minden bizonnyal félrevezető kísérlet volna a műhelyélet gyökereit kutatva áttekinteni a magyarországi fiatal irodalmi-kulturális csoportok és egyetemi folyóiratok történetét, hogy aztán teleologikus szemléletünknek engedve konklúzióként megállapítsuk, milyen nagyszerűen állunk ma ezen a téren – még így, a bölcsészettudományok oktatásának háttérbeszorítása idején is. Félrevezető volna, mert azt a látszatot keltené, hogy ez az egész egy előre leírható fejlődési elv alapján történik, pedig az ezredforduló idején még bizonyára senki nem sejtette, hogy egyetemisták és doktoranduszok olyan online kulturális folyóiratokat tartanak majd fenn a 2010-es évek elején, amelyek látogatottsága napi szinten is többszöröse lehet egy-egy nyomtatott periodika havi példányszámának.

A kulturális szféra működését – a bölcsészoktatás minősége és megbecsültsége mellett – nagymértékben meghatározza, hogy milyen alulról szerveződő online vagy offline folyóiratok és önképzőkörök teremtenek alkalmat és felületet a kulturális élet normáinak elsajátítására és újragondolására, bizonyos esztétikai elvek érvényesítésére, vagy pusztán a művészeti ágak és tudományos területek szélesebb közönség előtti reprezentációjára.

A *KULTer.hu* és a József Attila Kör által szervezett KULTműhelyek Országos Konferenciáján (KULTOK) 2012. április 20–21-én elhangzott előadások szerkesztett szövegei.

A működési modellek felvázolása érdekében az egyetemi műhelyek bemutatása mellett – a teljesség igénye nélkül – azt is megkísérlem nyomon követni, hogy milyen típusú online kulturális médiumok tűntek fel az utóbbi másfél évtizedben magyar nyelven, így világossá válik, hogy az egyetemi csoportosulások online felületei mihez képest próbálják megtalálni saját funkciójukat és egyedi működési stratégiájukat.

Az olvasottsági statisztikákban verhetetlen gyűjtőoldalak népszerűségüket kétségtelenül a magas számú regisztrált felhasználónak, az aktív felhasználókat pedig a csak bejelentkezve igénybe vehető interaktív funkcióknak, tehát a Web 2.0-ból adódó lehetőségek kihasználásának köszönhetik. A versek megjelenítésére specializálódott *Dokk.hu* és *Poet.hu* elsődlegesen nem a szakmai körökben elismert szépírók, inkább a kommunikációs közösséget alkotó „amatőr” vagy „pályakezdő” verselők tereiként működnek – ám eddig csak a 2000 óta (kisebb megszakítással) működő *Dokk.hu* tudott fontos kimeneti ponttá válni a szakmai orgánumok felé is. Itt a felhasználók szövegeihez nemcsak építő kommenteket fűznek a szerkesztők, de – azzal, hogy a „maradandokk” vagy a „mulandokk” közé sorolják az egyes verseket – karakteres ítéletet is mondanak. A nyitólapon mindig a „maradandokk” közé sorolt szövegek valamelyike fogad bennünket, az oldalsávból pedig gyakran frissülő fórumokhoz és naplókhoz juthatunk el. A 2007 óta üzemelő *Poet.hu*-ra viszont bármilyen versnek mondott szöveg felkerülhet, amennyiben nem sért személyiségi jogokat. A szerkesztők megjegyzéseket tesznek ugyan az írásokhoz, de nem történik meg a színvonalasabb darabok kiemelése a portálon található – téma szerint csoportosított – szövegáradatból. A „legnépszerűbb szerzők listája” sem annyira az alkotások minőségét tükrözi, mint inkább a felhasználók rendszeren belüli aktivitását. Ezzel szemben a *Dokk.hu*-n a „pofavizit” megvalósítja az előbb hiányolt kiemelő funkciót is, hiszen a portréval főoldalra emelt szerzők szövegei valamifajta minőségi példát állítanak a verseket feltöltő felhasználók és az egyszerű olvasók elé egyaránt.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az ezekhez hasonló gyűjtőfelületek is szolgálhatnának egy-egy egyetemi folyóirat mintájául, néhány éve például az *Új Lenyomat* szerkesztősége a *Dokk.hu*-s módszerhez hasonló elvek szerint igyekezett egyértelmű ítéletet mondani az oldalra feltöltött munkákról, valamint online számaiba válogatni a regisztrált felhasználók verseiből, fotóiból, képzőművészeti alkotásai-
ból vagy akár filmjeiből is. Azonban sajnos az oldal rövidéletűnek bizonyult, s az online egyetemi műhelyek között ma épp nincs is olyan, amely hasonló mértékben képes lenne kihasználni a Web 2.0 adta lehetőségeket.

Az irodalomról szóló beszéd egyik első magyar online fóruma, a *Palimpszeszt* 1996-tól változó időközönként, egyszerű találásban tett közzé szakszövegeket. A print folyóiratok működési elvének átmentése más felületeken azóta is tapasztalható, például a 2004 óta működő *Spanyolnátha* és a 2010 óta létező *Ambroozia* a legegyszerűbbnek látszó, periodikus megjelenési modellt követve évszakonként jelentkezik új számmal.

Az egyetemi folyóiratok közt is feltűnik ez a modell: a Debreceni Egyetem Irodalmi Kör 2009 óta működtetett online folyóirata, az *Amúgy* szintén negyedévente jelenik meg, és még vizualitásában is igyekszik a *Spanyolnáthához* hasonlóan számról számra valami újat adni, a címlapok alkalmazása pedig a print folyóiratokat idézi. A műhelyélet szempontjából érdekes, hogy a közzétett szövegek többsége az irodalmi műhelymunkákról származik, s mivel a szerkesztőséget időszakosan újrarendezik, az irodalmi kör tagjai nemcsak publikációs teret kapnak, de a szerkesztői munkában is kipróbálják magukat.

A korábban említett gyűjtőoldalaktól személyesebb párbeszédre lehetőséget adó, de kisebb közösséget érintő versblogok külön csoportot alkotnak az online kulturális térben. A verseket a csoporttal kommentek formájában közösen továbbgondoló – de a hozzászólásra más olvasóknak is lehetőséget biztosító – online műhelyek hagyományát itthon megteremtő Telep Csoport (2005 és 2009 között frissülő) blogját nem sokkal a bejegyzések megritkulása után lezárták. Az Előszезon (2007 óta), a Körhinta Kör (2008 óta), vagy például az Új Hormon Csoport blogja (2009 óta) hivatalosan még ma is működik ugyan, azonban általános jelenség, hogy az újabb posztokra sokszor hónapokat kell várni. A versblogokban rejlő lehetőségeket így kihasználatlanul hagyó, a működést inkább csak szimuláló frissítések jellemzőek, ez azonban nem az ilyen jellegű műhelyek értelmét, mint inkább a – tagok periodikus cserélődése nélküli – fenntarthatóságát teszi megkérdőjelezhetővé.

Az utóbbi évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a versblogok szerzői az online műhelyeket leginkább a nyelvkeresési, kísérletezési időszakban tartják fontosnak. Csak addig tartható a mások írásaira történő gyors reagálás a tagok részéről, valamint a kommentekben kapott megjegyzésekre való folytonos visszajelzés a szerzőkéről, amíg az egyes alkotók külön-külön valamelyest ismertté nem válnak az irodalmi közegben. Az aktivitás visszaesése tehát törvényszerű, hiszen ha a szerzők ezen túl is kitennék magukat a folytonos kritikának, a személyes nyelv rögzítése és e nyelv működésének hitelesítése is nehezebbé válna, ráadásul a publikálás terén is akadhatnak gondok, mert a folyóiratok többsége nem tolerálja, ha a közölt szövegek korábban már megjelentek valahol.

A nyilvánossághoz vezető úton a tagok egy része elhagyja a pályát, az aktívabb vagy tehetségesebb szerzők viszont jó eséllyel képesek a versblog által felkínált lehetőségeket kitörési pontként használni a szakmai folyóiratok és egy nagyobb nyilvánosság felé. Tehát a csoportos versblog-műhely modellje akkor tekinthető működőképesnek, ha szakmai előkészítőként, az irodalmi élet előszobájaként tekintünk rá.

Ugyanakkor vannak irodalmi blogok, amelyek offline eseményeket és/vagy műhelyeket rendszeresen szervező irodalmi csoportok üzenőfalaként működnek, ilyen pl. a Hajtűkanyar blogja, de az egyetemi műhelyek közül a LÉK Irodalmi Körhöz kapcsolható *Szövegtest* is hasonló szerepet tölt be. Ezeknél a műhelyeknél a személyes kapcsolattartás az elsődleges, a portál csak a csoport tagjainak közös reprezentációs felülete, a szövegek közös megbeszélése vagy előadása elsődlegesen beszélgetések, műhelymunkák vagy irodalmi estek során történik.

Érzésem szerint a 2002 óta üzemelő *Litera* a naprakész irodalmi hírszolgáltatás mellett a fontosabb print folyóiratok aktuális tartalomjegyzékének és egy-egy szám szövegeinek, valamint frissen megjelent könyvek részleteinek online közlésével vívhatott ki – a nyomtatott folyóiratok és kiadók szempontjából is – nélkülözhetetlen szerepet a magyar irodalmi életben. A netnaplók, és egy ideje a „LiteraTV” rovat videói is visszatérésre készítetik az olvasókat, azonban az interaktivitásra az oldal nagyon kevés lehetőséget kínál, a kommentek elenyésző számának pedig talán a regisztrációhoz kötöttség lehet az oka.

A *Prae.hu* általános művészeti portálon 2006 óta a széleskörű kulturális tartalomszolgáltatást egyfelől a hírek, másfelől a szerzők által feltölthető, de szerkesztői kontroll alatt álló cikkek adják. A portálhoz fejlesztett blogrendszer viszont lehetővé teszi, hogy bárki közzétegyen a vezéroldaltól független – vagy a szerkesztői elvárásoktól eltérő – tartalmakat is. A regisztrált felhasználók saját profillal rendelkeznek, ismeretségi hálózatot építhetnek, a rendszeren belül levelezhetnek és portfóliót készíthetnek saját munkáikból. A főoldal cikkeinél kommentek mégis elég ritkán fordulnak elő, a közösségi hálózat kihasználtsága a rendszer funkcióinak továbbgondolásával lenne növelhető.

A *Könyvesblog* 2007 óta van lehetősége a bloggereknek gyors véleménynyilvánításra frissen megjelent könyvekkel kapcsolatban – akár nicknévvel is –, a kommentek száma igen magas az oldalon, az pedig külön figyelemreméltó jelenség, hogy a blog szerkesztőinek 2011-ben sikerült elindítania a hirdetésekben fenntartott, nagy példányszámú, ingyenes, igényes *Könyves Magazin*t. A *Könyvesblog*-hoz nagyon hasonló struktúrára épül az *Origo* aloldalaként működő *Köve-fűzve* könyvblog, ahol szorosán vett szakmai kérdések mellett irodalmi érdekességekről is gyakran olvashatunk, ennek ellenére a kommentek száma elenyésző.

A *Könyvesblog*hoz hasonlóan a *Litera Kft.* kiadó lapcsaládjában indultak el 2009-ben a – különféle területeken egyszerűbb eligazodást ígérő – *Kolónia*-oldalak (*Könyvkolónia*, *Filmkolónia*, *Zenekolónia*, *Színházkolónia*) is, amelyek a közösségépítés elvén lehetőséget adnak a felhasználónak, hogy az oldal tartalmának még aktívabb szerkesztőivé és a termékek értékének pontozás általi meghatározóivá váljanak. De az egy évvel korábban indult *Moly.hu*-n talán még ettől is több módja van a felhasználói tevékenység gyakorlásának – itt is értékelhetjük az olvasott könyveket, virtuális könyvespolcot rendezgethetünk, figyelhetjük mások tevékenységét, cseveghetünk, könyveket rendelhetünk a rendszeren belül, kapcsolódó linkeket társíthatunk a könyvekhez, és még sorolhatnánk.

Az *Irodalmi Jelen Online* 2008 óta működik, rovatstruktúrája meglehetősen nehezen áttekinthető, ugyanakkor itt találjuk meg a legtöbb kulturális eseményről szóló video- és villámtudósítást. A weblap funkciója látszólag a *Literáé*hez hasonló, ám észlelhető egy bátor elmozdulás a kortárs irodalom kevésbé tárgyilagos, figyelemfelkeltő népszerűsítése – vagy mondjuk így: bulvárosítása – felé. Részen ezzel függhet össze, hogy ezen a kulturális felületen fordul elő átlagosan a legtöbb komment egy-egy bejegyzés alatt. Az olvasottságnak bizonyára jót tesz a szabad véleménynyilvánítás, ugyanakkor kérdéses, hogy a személyeskedő megjegyzések és az elfogul áradozások között megtalálja-e a látogató a komolyan vehető hozzászólásokat.

Alkotó és kiadó a blogoknál egyazon személy, de az online kulturális folyóiratok szerkesztői elméletben felelősséget vállalnak a megjelent tartalmakért, így az is feladatuk, hogy kontrollt gyakoroljanak a cikkek és akár a hozzászólások felett is. Talán a korábbi gyakorlat felől nézve joggal vethető fel a kérdés, hogy egy egyetemi műhely – a húszas évei elején járó fiatal szerkesztőkkel – vállalhat-e önmagában ilyen felelősséget. A 2006-ban a Károli Gáspár Református Egyetem berkeiből indult (és azóta függetlenedett) *ÚjNautilus* irodalmi és társadalmi portál, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem *Kultúra és Kritika* (2008) online folyóirata ennek a kérdésnek azzal veszi elejét, hogy a szerkesztési folyamatban egyetemi tanárok is részt vesznek – ráadásul mindkét műhely foglalkozik a szigorúan vett kulturális jelenségeken túl politikai, közéleti problémákkal is. A Debreceni Egyetem Pálffy István Színháztudományi Szakkollégiuma által 2011 végén létrehívott *Magyar Játékszín* online színházi folyóirat szintén felelős szerkesztők felügyelete mellett működik, azonban sok netes egyetemi fórumnál már nem jellemző ez a módszer.

Az online egyetemi folyóiratokról – így az előbb említettekről is – általánosságban elmondható, hogy egyszerű, áttekinthető, a felhasználók interaktivitás-igényére nem igazán alapozó struktúrával működnek, nyilván pénzügyi okokból. Ez igaz a Debreceni Egyetem szellemi vonzáskörzetéből néhányunk által indított *KULTer.hu* kortárs kultúrportálra (2010) is, amely esetén az irodalmi és vizuális kultúra értelmezésével egy szintre szeretnénk volna helyezni a populáris kultúra jelenségeinek szakmai reflexióját, s azóta ez a szemléleti nyitás több online egyetemi fórum tartalmában is érezhetővé vált. Az elsődlegesen a populáris irodalom kritikai visszhangjával foglalkozó *Próza Nostra* blog (2010) és az egyelőre még formálódási fázisban lévő *Hapax* (2012) a Szegedi Tudományegyetem, a *Trubadúr Magazin* (2011) pedig a Pécsi Tudományegyetem vonzáskörzetéből indult el, ez utóbbi oldal különlegességét a szubjektív hangvételén túl a nyílt közéleti hangoknak való terjedés jelenti.

Az utóbbi időszakból nem csak a már fentebb említett *Prae.hu* és az *Irodalmi Jelen Online* rendelkezik szellemiségben és nevében is felismerhető, print gyökerekkel. Vezető irodalmi folyóiratok online változataként karakteres profilt és a laptól eltérő, vagy legalábbis azt jócskán kiegészítő tartalmi sokszínűséget sikerült létrehozni még pl. a *Bárka Online* (2006), a *Tiszatáj Online* (2011), a *Kortárs Online* (2011), valamint a *Vörös Postakocsi Online* (2007) lapoknál, ez utóbbi viszont ma már kizárólag netes felülettel rendelkezik.

Az ELTE-s kötődésű fiatal műhelyek közül az *Apokrif Online* (2009) és a *FÉL Online* (2009) korábban szintén kizárólag print formátumú volt, az eleinte csak szépirodalmi szövegeket közlő *FÉL* (2007) fokozatosan tért át az online verzióra, 2011-től pedig magazinszerűvé vált, az *Apokrif* (2007) műhelye viszont megtartotta a nyomtatott folyóiratát is, amely eljutott a lapterjesztőkhöz. Érzésem szerint ez az élő bizonyítéka, hogy az állandó online jelenlét mennyiben járulhat hozzá egy brand felépítéséhez, hiszen ezzel szemben például a Debreceni Egyetemhez tartozó *Szkbolion* művészeti és szakfolyóirat (2003) még ma is csak print változatban kapható, és kizárólag az egyetem főépületében terjesztik, teljesen ingyen.

Az első KULTOK (KULTműhelyek Országos Konferenciája) a legfrissebb kultúratermelő generáció tagjainak, vagyis a „kulterek”-nek teremtett lehetőséget egy összetett eszmeceserére. Felmerülhet persze a kérdés: szükséges egyáltalán – és ha igen, miért szükséges – az online közösségiség korában az ország különböző pontjain működő műhelyek tagjainak egy fizikailag behatárolt térben beszélgetni az egyetemi kulturális-irodalmi folyóiratok lehetőségeiről és a műhelyélet kérdéseiről, ha mindez egyszerű kör e-mailezés vagy videokonferencia formájában is megtörténhetne, ráadásul bizonyos értelemben sokkal gazdaságosabban? Ám ha tisztán a tapasztalatainkra hagyatkozunk, be kell látnunk, hogy – egyszer, a hálózati virtuális valóságok korában talán az lesz, de – ma még nem lehetséges olyan szimulációkkal telített online kommunikáció, amely a személyes jelenlét azonnali visszacsatolásaival és a térbeliség élményével felvehetné a versenyt. Az inspiráció forrása pedig mindig a személyes élmény, s ennek a megosztása a közös jelenlétben válhat rögtön lehetővé, majd továbbgondolhatóvá. Reményeink szerint ezért vezethet különleges eredményekhez, ha legalább évente egyszer egy térben pontosul a fiatal magyar bölcsészgeneráció magja.

Szembeötlő jelenség, hogy az egyetemi közegbe ágyazott online folyóiratok újragenerálják a közösségi cselekvéseket, amelyek korábban a nyomtatott folyóiratok megalapozásához vezettek. Ma már a portálok többsége felolvasó- és előadóestekre építve működik, ráadásul ezek a programok némi hirdetés után képesek jóval nagyobb közönséget megmozgatni, mint az elismert, de hagyományos formában megjelenő print folyóiratok bemutatói. Talán a nyomtatott lapok is csak azáltal maradhatnak versenyképesek, ha valamilyen módon reagálnak a felgyorsult ingerekre, az olvasói, befogadói horizont megváltozására? Vagy eleve elhibázott dolog az online és offline lapok összehasonlítása? Egy biztos, számunkra életbevágó kérdéssé vált, hogy milyen módon tudjuk legitimálni a tevékenységünket; megértetni az emberekkel, hogy a minőségi kultúra termelése és az arról való beszéd, valamint a populáris kultúra szakmai reflexiója lényegileg határozza meg világhérzékélésünket és jövőbeli életformánkat.

Az online kulturális felületek együttműködése által pedig lehetőség nyílik a hálózati átkapcsolásokra. Gyakorlatilag egyetlen szöveg univerzumként válhat olvasható az összes aktívan együttműködő oldal a kölcsönös RSS-követés, logócsere, Facebook-megosztások, egymás cikkeire hivatkozások segítségével. Az online kritikai diskurzusban ugyan van már példa a (hiper)hivatkozások alkalmazására, de még nem alakult ki ennek a kultúrája, pedig a fontos online cikkekre hivatkozás gyakorlata – kiegészülve a print lapokban már most is gyakori idézésekkel – megerősíthetné az online periodikák pozícióját! Az e-kánon képződését ugyanis ekkor talán kevésbé a csalóka és generálható látogatottsági mutatókhoz próbálnák kötni, mint inkább a hivatkozottsághoz, ez pedig szakmailag mégiscsak relevánsabb lenne, és eligazodási pontokat adhatna a „tudás” netes tovább fragmentálódásának időszakában is.

Magyarországon a KULTOK előtt nem volt olyan rendezvény, amely arra adott volna lehetőséget, hogy a hazai felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó irodalmi és kulturális műhelyek tagjai közösen vitassák meg, melyek lehetnek a mértékadó

elvek, amelyeket a kultúra általunk fontosnak ítélt formáinak népszerűsítéséhez alkalmazhatunk. – A 2012-ben megrendezett konferencia erre a kérdésre kereste a választ. A kortárs magyar kulturális élet jelenségeinek generációs problémáit kutatva, a következő konferencián pedig reményeink szerint a vezető magyar online kulturális médiumok bevonásával bővül ki a vizsgálódási terep. Így talán lehetőség nyílna a portálok közötti funkcionális és stratégiai különbségek tisztázására, a műhelyek összefogásának megszervezésére és az online folyóiratok közösségei közötti információáramlás felerősítésére. Mindez pedig nemcsak a szerkesztőségek és a műhelytagok számára fontos, hanem hosszú távon a fiatalok kulturális szocializációját meghatározó változásokat is elindíthat.

BRAUN BARNA

Hogyan olvassuk a weblapot?

A KEYBOARD-LEÜTÉSTŐL A FACEBOOK-LÁJKIG

Azok az internetes lapok, amelyeket írunk és működtetünk, rengeteg cikket, esszét, szépirodalmi alkotást jelenítenek meg naponta. Generációnk számára az internetes jelenlét teljesen magától értetődő. Mivel sokunknál napi gyakorlat, nem gondolunk bele, mennyi minden kell ahhoz, hogy posztoljunk egy már kész szöveget, hogy megosszuk azt a Facebookon, hogy látogatást mérjünk, és hogy lájkoltassunk, tehát érzékeljük az olvasók közvetlen jelenlétét. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy éppen a maguktól értetődő dolgok rejtőznek el a legjobban, így ezek jelentik a legnagyobb kihívást az értelmezés számára is. Előadásom éppen ezért arról szól, hogyan és mit olvasunk, mikor weboldalt látogatunk.

Elsőként – Jerome J. McGann nyomán – be kell látnunk: nem létezik szöveg az őt megjeleníteni képes hordozó nélkül. Annyiban van szerencsénk, ha egy weblappal mint médiummal szembesülünk, hogy újszerűsége – és ebből következően szabálytalansága – miatt sok hibája, hiányossága megmutatkozik, így mint médium nem rejtheti el teljesen magát. Nincsen külön, intézményesített szakmai szabályozás arra, hogy hogyan nézhet ki, milyen paraméterekkel és miképp jeleníthet meg egy weblap szövegeket. (Többnyire a nyomtatott megjelenés konvencióit imitálják a lapok.) És amikor – mondjuk így – kilógnak a belei – vagyis amikor a weblapképet alkotó gépi struktúra nem megfelelően működik: ha rossz parancsot adunk, vagy egyszerűen meghibásodik (pl. leáll a szerver), nem veszi be a CMS a frissítést, vagy csak nem zártunk le egy taget a CSS kódban –, könnyebben megmutatkozik, hogy a szöveg nem immateriális entitás, ahogy az irodalomelméleti gondolkodás a dekonstrukcióig kezelte.

A web-alapú publikáció nem volt mindig ilyen egyértelmű, mint ma, amikor minden nagyobb médiabirodalom részt kíván szerezni magának a szövegalapú webes tartalomtól, és blogmotor fejlesztésébe kezd. Ezeket a médiabirodalmakat ugyanaz a cél vezérli, mint ami a KULTOK kétnapos konferenciájának is létjog-